

ELINKEINOT

Kotieläintenhoito: mehiläistenhoito

LUETTELOA MEHILÄISTENHOITOA KOSKE-
VISTA SANOMA- JA AIKAKAUSLEHTIEN KIR-
JOITUKSISTA ENNEN v. 1895 SEKÄ JÄLJEN-
NÖS J. R. ASPELININ KIRJOITUKSESTA
"MEHILÄISHOITO SUOMESSA" U. SUOMETTA-
RESSA v. 1886.

Mehiläishoito Suomessa.
(*N. J. A. i. U. S.* 24/5 1886, n. 117)

Mehiläishoidon kotoperäisyyttä Suomessa ei ole kukaan tutkinut, eikä siitä liene tyydyttäviä tietoja saatavissakaan, kun ei mehiläishoidon tuotteita tietävästi ole Suomessa koskaan veroitettu. Kalvalasta saamme runsaita todistuksia, että pakanuuden aikuiset esi-isämme eivät tuntenest meitä parempaa lääketettä, jonka vuoksi mehiläistä, "nunnan kukkisen kuningasta" eli veroittajaa, suuresti suositettiin, mutta selvää todistusta mehiläishoidosta emme siitäkään lähteestä saane.

V. 1857 julkaisi kuitenkin nimimerkki W. K. Suomen julkisissa Sanomissa seuraavan tiedon: "Mehiläisiä pidettiin ja viljeltiin ennen vanhaan paljo Parjohassa ja huultavasti Keaki-Suomessakin; vaan Isorvihan aikana ne hävisivät niiltä nimikuis muilta, kuin tienoilta Suomessa." Olisi hyvä tietää minkälaisiin lähteisiin tuo tunnetun nimimerkin ilmoitus perustui. Asia ei ole itsessään suinkaan epäluottava. Volgajoen

2. Suomalaisilla on mehiläishoito varsin yleinen, siellä kun esim. tettä juodessa mettä vielä käytetään sokerin asemesta, ja Tillen ei muukaan tuotiin pakamunden aikana Viirasta mettä Ruotsiin, - Englannista Norjaan.

Näyttää siltä kuin olisi Pohjoismaissa ol. kuansa mettä koottu metsämehiläisten pesistä; 13. lla. sataluvulla puhutaan Ruotsissa metsämehiläisten osto- kirjoissa aina myöskin mettäisparrvien metsästysoikeudesta. Vasta 9. lla. vuosisadalla, sanotaan, tuli mehiläishoito talojen ohella Venäjällä tavalliseksi ja sieltä sai aikansa Bysantio mesitarpeensa.

Vaikka sokeria jo 13. lla. vuosisadalla oli ruvettu viljelemään Sisiliassa, pysyi mehiläishoito kuitenkin parrvin-uston aikana sokerin sijasta yleisessä käytännössä Pohjoismaissa. Lisäksi tuli vakaa tarve kirkollisissa toiminissa. Moninaiset lakisäännöt todistavatkin että mehiläishoito siihen aikaan kuului Skandinaviassa, ja Olaus Magnus on tuosta hoidosta julkaisut kertomuksen. Dahm'sin etevä ruotsalainen teos mehiläis-

3. sistä ja niiden hoidosta ei ole ollut tätä kirjaitaessa käsillä, mutta edellisestä nähdentuekin voinee epäillä mehiläishoidon entistä kotoperäisyyttä Suomessa. Mutta se oli sukupolveltoon hävinnyt, kun Suomen Talousseura v. 1800 tuotti Ruotsista 18 mehiläispesää, jotka pian palveutuivat. Kun Winter 1818 julkaisi kirjansa mehiläishoidosta Suomessa, oli mehiläispesä jo toista sataa Ilmajokea ja Lapuan joensuuta myöten. 1823 vuoden paikoilla tuotti mitä piirilääkäri Trytz Turusta Loukkaan, mutta kun hoitaja muutti seuduilta pois, niin mehiläisetkin lähtivät matkoihinsa, ja vasta 30 vuotta myöhemmin tuotti sinne provastin-apulaisen M. Wallenius uuden mehiläispesän hoidettavakseen.

V. 1839 julkaisi pientorhuri Lindgren Miettoisissa, sama mies, joka silkkikiäkin viljeli Suomessa, kirjansa "Osoitus ulkomaa mesikäisiä hoitamaan Suomessa," josta uusi painos ilmestyi Turussa 1862, ja Suomettaressa 1854 julkaisi Tyhön rust-

hollari J. Sundell 18-vuotisen kokemuksen
nojalla kirjoitussarjassa "Mehiläinen mei-
kän lintu" rahvaalle neuvoja mehiläishoi-
dossa. Sykeyllä 1853 oli hän saanut kunnasta
pesästä 10 leiviskää mettä ja 17 naulaa va-
hoa. Mesi, todistaa hän, on siirappia pal-
joa parempi ja vaha samoin tyllä onnee-
kumpaksi. Esimerkiksi kuinka kannottai-
vaa mehiläishoito on mainitsee L. että erääs-
sä Tukerim pappilassa saatiin hyvänä
vuonna 100:sta pesästä 2,000 hopearuplaa
puhdasta voittoa.

Oleipa syytä undestaan kehittää tätä-
kiv elinkeinoa maassamme. Samoin kuin
Kalevalan aikana jatkua "nurmien kukkien
kuningas" veronkantoansa Kalevan suuren
hyväksi, mutta me sitä yllönkatsomme.
Pien sijoan veroittaa meitä Venäjä ja Sak-
sa sokerista, siirappista ja vahasta.

Mehiläishoito Suomessa, sen hyöty
ja tulevaisuus. H. J. Häski. U.S. 1894 ²⁶₂₆
n. 94 ja 95.

Om biskötseln.

Om biskötseln usgamlu anos i Norden
har Jiken samlat många bevis i Svenska
Handels och Naringarnas Historia. Både Pytheas
och Plinius intyga att biskötseln var känd
i Norden. Den torde dock inskränkt sig till
dess sydligaste delar, emedan Jordanes på-
står att bin icke funnos i Skandia för
koldens skull. Från Estern, som hade ho-
ning i grynighet, kom den till de vilde
Venderna, hvilka begagnade honing vid
sina religiösa högtidligheter, måhända så-
som något till sällsynt, ty Slavern sken-
la föga i 12:de seklet bönjat idka bi-
skötsel vid sina gärdar.

Måhända erhöles honningen i Norden
förträdelsvis genom vilda bin, då ho-
ning under den sednare hednatiden impor-
terades till Sverige. Valunda hemtades honing
till Sverige från Estland, under det att västra
Skandinaviens importerade honing från England,
der biskötseln, att döma af stundom tiuntals

pålagda afgifter, var mycket betydande. Men
de varar, med hvilka Torolf på Hårab
Härfager till lastade sitt skepp, då han
återvände från England, nämnes äfven
honing. Adam af Bremen omtalar Svealand såsom rikt på honing.
^{Brädder, importerades med vax, för att förkomma, 400.}
~~Det~~ Sigtuna ledde af mjölk och honing och
nedan i den klassiska forntiden utfördes
mycken honing från länderna norr om
Svarta hafvet; Plinius omtalar en honing
från Pontus, så stark att den åstadkom
galenskap. Biskötseln förekommer, menas
Sillen, hos alla, äfven ociviliserade folk-
stammar.

Att biskötseln varit i bruk hos forna
narne, torde framgå dock, att honing så ofta
nämnes i Kalevala såsom ingående i ~~maten~~
maten och hushållet, säger Petrus:

Iljäs on mella metsokkosa,
Kolme on mesimätöstä,
Kaksi vaipalla katettu,
Kolmas ilman kattamatta (Fr. Hensén Lottomunne s. 271)

(Sillen) Sedan i början af medeltiden uppmuntrade biskö-
tseln, dels för att ersätta sockret, som ännu ej var
känt, dels för att af honingen bereda mjöd, dels för
vaxet, som nu behöfdes till ^{för gudstjänst} lysämnen. Västgöta-lagen
förbjöd vid straff att sätta biskötsel i annan mans
skog o. den yngre Västgöta-lagen omtalar huru med bisköts-
el

mar förfaras skau. Den utskunt beviljas biskötselings-
rätt till en skog för att i den göda svin och
fänga bön och slänelagen stadgas om bisköts-
mar, som flygs i annans skog. Biskötseln
förekom för 1250 åtm. i Väst- och Götaland,
tjonde gafs äfven af honing och fothe var
ett mått (120 H), hvarmed honing uppmättes.
Honingssycker beagnades af olika slag, dels
rusande, dels kryddade, dels blandade med
vatten, dels med öl.

Biskötseln florerade sedan genom hela medeltiden
såsom den enda utväg att erhålla surrogat
för socker, hvilket var i 12de sekel begynt och
på Sicilien, men ej kunnat under medeltiden ej kunnat
till Norden, ätm. till allmänt bruk. Vaxets behöf
likhet ss. lysämnen skades med den stigande civili-
sationen, ej blott inom samfundet, utan
äfven i klostren och den kyrkliga gudstjänsten;
men vaxljusen voro nog ganska gula och obekta-
liga. Vid köp h. byte af skog nämnes alltid bl. a. fä-
tighets jagt efter biskötselmar. Honing nämnes
bland handelsvaror från Halland och Öst-
lans biskötsel på Götaland i 14de årh. Väst-
götalands biskötsel betecknas och Landslagen
stadgas att enhver har rätt till de biskötselmar
han hittar vid egen boning ~~och~~ eller i egen skog.
År 1467 köptes 1 tunna honing i Danmark 7 danska
skillingar (= 1 dör 22 sk. rgs). - Äldre renad och iko-
renad honing utfördes till Väst- och Öst-
län.

sta exporterten var Ryssland, dit Hanscaterus emellanåt ättahundrade koningar renad.

En ganska vidlyftig skildring ger Olav Magnus om biskötsel hos de nordiska folken vid medeltidens slut. För att skydda bier mot köld inbädda de bikotarna med strå, bejja dem bädd vid första köld med vatten, som bildas deröfver en isskorpa, bädda deröfver ännu ett tjockt snölager, så att ingen köld tränger in. Äfven förvaras man dem i 8 månader under snö i tjocka träkärl öfverdragna med granbark. Efter vinterns slut ställs man dem ut i ^{inlagda} trädgårderna på en glad grönskande plats, för att samlas till öfverflöd, för hvilket man väntar och älskar dem. Bänderna mena att det blir regn om bier flyga utanför kotorna och snart åter smygga sig in.

Om de nordiska länderna föres, säger han, många skepp fullt med vax till alla Europas länder, men koningen behåller de hemma till allskönlighet bruk. Då de icke hafva vin göra de deraf en dryck, hvartill Olav Magnus meddelar flera recepter. Efter sommarsaltständer insamlas koningen, som då är bäst. Enkelt den skickas god och klar öfver hafvet, lemna de bedrägliga köpmännen den icke öfverfärdas. Den är hellesam ~~och~~ till såväl till mat och dryck, som till vissa läkemedel. Då man i nordanländerna har litet läkare, så är näst frisk luft och mat denna koningsdryck, ^{men} de bästa läkemedel, ju äldre (6-12 år) desto bättre mot ~~och~~ skändliga sjukdomar. Under en bekräftning av koningen etc. uttrycket mot många brister.

De nordiska folken egnar så stor flit och omsorg åt biskötseln att de hafva koning i öfverflöd. Då de uttaga koningen lemna de så mycket kvar att de unga bier, att de må hafva nog till vintern, neml. hälften (zwen theil); derpå under vintern och våren, förän blommorna framtrada, matas man dem med inlagda ~~och~~ krossade piken och vinbär, men då man deraf har litet i noran, så ger man dem koning och i brist på sådan krossade bönor, ärtor, oljekakor, godt med mäk tillredt mjöl och småskuret ungt kyllingkött. — Också då blommorna torra i torrt väder, så måste bier matas med koning eller annat sött.

Rühs-Arvidsson menar att biskötseln, som ⁽¹⁸⁰⁹⁻²⁷⁾ tillhörde gäta under, icke varit fornfinnarna obekant, men bedrifvits med någon framgång. (Mattiiäinen, Meki-läinen, Kimalainen; Masi, Sima).

På Olkkala i Wichtis funnos (Höf. 1850-60-talen) kanske 20-tal bikupor anläggade af G. G. Hållström.

Trädgårdsföreningen i Hfors har kanske bikupor (1894).

Biskötsel vidlyftigt behandl. i Nya Svensk. Ekonomiska Dictionaryen, Lth. 1779, T. 542-774 m. Tabeller.
Om Biskötsel. Rufsstadskandito (1896, n. 128) Landbruksbilaga, s. 76.

Exempel på Bienen iakttagelse i Vantila
d. 18. 7. 1839: 68.

Sommaren 1886. I Bojs idkas betydlig biskötsel. Inkomsten af en kupa bevätnas till 60 mark, jämföras med inkomsten af en ko, som dock för skätar och matar, under det de bier sköta sig själva. En bisvärmen tyndt engång. En gubbe kladd sig på i hvit skjorta, fick dotterningens att sätta sig på den, hvarest hela svärmen följde efter.

U. S. 1900: 17, n. 128, s. 5. Akhilaisthoita Kokee punitadhuvi Oulussa
Tensktidskrift, T. XLIX (1900), s. 82-5. Om Pehr Rahms olyckliga
experiment med biskötsel 1760-66 (stark från Eckerlund).

Akhilaisthoita haetaan Oudajärven. U. S. 1901: 179.
Akhilaisthoita oppimassa, U. S. 1901: 188.

Undervisning i biskötsel $\frac{1-15}{VII}$ på Nakkila prestgård af den erfarna
bivänner Kkh. J. E. Åberg ibm. Mbl. 1875: 174. 2 tom. af Kuch S. Mbl. 1875: 257.

Lödad af bistyggen. Mbl. 1875: 191.